

Türkçe Yazılı Özeti

ANLAM BİLGİSİ

SÖZCÜKTE ANLAM

Anlam	Örnek
Gerçek	Pencereden soğuk geliyor.
Mecaz	Son günlerde bize soğuk davranıyor.
Terim	Kutuplar soğuk olur. (Coğrafya terimi)
Zıt	Soğuk X Sıcak
Eş	Düş = Rüya
Sesteş	Çay (içmek), çay (akarsu)

CÜMLEDE ANLAM

Anlam İlişkisi	Örnek
Neden - Sonuç	Spor yapmadığı için şişmanladı .
Amaç - Sonuç	Zayıflamak için spor yapıyor.
Koşul - Sonuç	Spor yaparsan zayıflarsın.

Anlam Özelliği	Örnek
Öznel	Yazarın son romanı harika olmuş.
Nesnel	Yazarın son romanı geçen hafta çıktı.

Kavramlar ve Duygular	Örnek
Öneri	Unlu yiyecekleri az tüketmelisin.
Olasılık	Sınavda bu konudan soru çıkabilir.
Varsayım	Tut ki bu soruları çözemedin...
Ön yargı	Yarınki sınav kesin çok zor olacak.
Pişmanlık	Keşke şemsiyemi alsaydım.
Yakınma	Odasını hiç toplamıyor.

Kavramlar ve Duygular	Örnek
Sitem	Yemeğe bir beni çağırmanın demek.
Karşılaştırma	Sınıfın en uzun boylusu bendim.
Şaşıрма	Aa, sen de mi burada oturuyorsun?
Özlem	Doğduğum köy, gözümde tütüyor.
Küçümseme	Sen kim, bu soruları çözmek kim!
Azımsama	Mutfak dolabını yapmak için o tahtalar yetmez.

PARÇADA ANLAM

Parçada Anlam
Konu: Parçada üzerinde durulan durumdur.
Anahtar Kelime: Konuyu oluşturan, sıklıkla tekrarlanan ipucu kelimelerdir.
Başlık: Parçadaki konuyu özetler, bir ya da birkaç sözcükten oluşur.
Ana Düşünce: Parçada anlatılmak istenen asıl düşüncedir.
Yardımcı Düşünce: Parçanın ana düşüncesini oluşturan düşüncelerdir.
Parçada Karakter: Parçadaki kişilerin taşıdığı kişilik özellikleridir. (Meraklı, kurnaz, inatçı, duyarlı vb.)
Hikâyenin Unsurları: Olay, yer, zaman, kişiler ve anlatıcı
Anlatıcı: I. kişi ağzından anlatım: Ben, biz III. kişi ağzından anlatım: O, onlar

SÖZ SANATLARI

Söz Sanatları	Anlamları
Benzetme	İki kavram ya da varlığın birbirine benzetilmesi Günler bir rüzgâr gibi geçti.
Kişileştirme	İnsan dışındaki varlığa, insana özgü özellik verme Ağaçlar hüznü döküp yapraklarını
Abartma	Bir varlığı olduğundan çok fazla ya da çok az gösterme Fil, tüm okyanusu tek yudumda içti.
Konuşturma	İnsan dışındaki varlığın konuşturulması Cam kenarındaki sümbül seslendi: Günaydın!
Tezat	Karşıt kavramların bir arada kullanılması Dost ağılatır, düşman güldürür.

DİL BİLGİSİ

EKLER VE SÖZCÜK YAPISI

Kök

- Anlamalı en küçük birimdir.
- Bölünemez.

göz

kitap

çiçek

Bölünebiliyor mu?
(Kök durumundadır.)

Fiil Kökü

- -mak, -mek eklerini alabilir.

Ülkeni her zaman sev.

Büfeden bana bir gazete al.

İsim Kökü

- -mak, -mek eklerini alamaz.

Kırlardan çiçek topladı.

Raftan bir kitap aldı.

sev-mek

al-mak

çiçek-mek

kitap-mak

SÖZCÜK YAPISI

Basit Sözcük	Türemiş Sözcük	Birleşik Sözcük
● Yapım eki yok. ● Çekim eki alabilir. ● Kök	● Yapım eki var. ● Ek ile yeni sözcük ● Gövde	● Birden fazla sözcük vardır. ● Kalıplaşma ● Yeni bir anlam
Yer İş	Yerli İşçi	Yeryüzü İşveren

FiİL (EYLEM)

Çekimli Fiil Nedir?

Çekimli Fiil = Fiil

- Sonuna "-mak/-mek" eki getirilebilen bütün sözcükler fiildir. Bütün fiiller de çekimli fiildir.

(Kapa -mak= Fiil) (Kapak -mak= İsim)

- "-ma/-me" ile olumsuz yapılabilir. Yaptı = Yapmadı.
- Genellikle cümlelerin sonunda bulunur.
- Marekette bal kal(ma)dı.
 - İzciler çadırlarını kur(ma)dı.

Anlam Özelliklerine Göre Fiiller

İş (Kılış) Fiili

- Fiilin başına "onu" getirilebilir.
 - (Onu) Sevdim.
 - (Onu) Anladım.
 - (Onu) Taşındım.
- Tonguç kitap (onu) okudu.

Durum Fiili

- Fiilin başına "onu" getirilemez.
 - (Onu) Oturdum.
 - (Onu) Güldüm.
 - (Onu) Kaçtım.
- Tonguç havuzda (onu) yüzdü.

Oluş Fiili

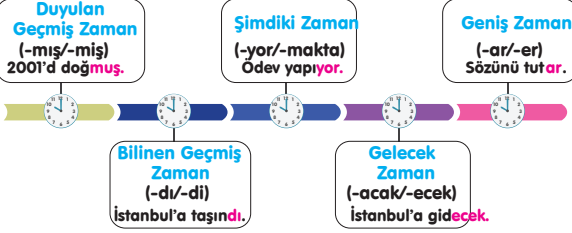
- Değişim bildirir.
 - Uzadı.
 - Bronzlaştı.
 - Yeşerdi.
- Muz çürümüş.

KİP EKLERİ

● İkiye ayrılır.

1. Haber (Bildirme) Kipleri

● Fiillere zaman anlamı katar. Beşe ayrılır.

2. Dilek Kipleri

● Fiillere **istek, gereklilik, şart ve emir** anlamı katar. Dörtlü ayrılır:

Gereklilik Kipi	Şart Kipi	İstek Kipi	Emir Kipi
Eki: -malı/-meli • Gelmeliyim • Gelmelisin • Gelmeli	Eki: -sa/-se • Gelsem • Gelsen • Gelse	Eki: -e/-a • Geleyim • Gelesin • Gele	Eki: Yok. Yalın hâldedir ya da şahıs ekleri vardır. • Gel • Gelsin

Fiillerde Şahıs Ekleri

Fiillerin hangi şahıs tarafından yapıldığını belirtir.

	Tekil	Çoğul
1.	Ben (-ım/-im)	Biz (-ız/-iz)
2.	Sen (-sin/-sın)	Siz (-sınız/-siniz)
3.	O - - -	Onlar (-lar/-ler)

Not: Fiillerin sorusu "mı", olumsuzu "-ma/-me" ekiyle yapılır. Geldin **mi?** (Soru) Gelmedim. (Olumsuz) Gelmedin **mi?** (Olumsuz Soru)

Anlam Kayması

Fiildeki kiple, kastedilen anlam birbirinden farklıdır.

- Bir hafta sonra sınava **girişiyor**um. (Kip **şimdiki zaman**, anlam **gelecek zaman**.)
- Nasrettin Hoca şehre **iner**. (Kip **geniş zaman**, anlam **geçmiş zaman**.)

FİİL YAPISI

1. **Basit Fiil:** Yapım eki yok: sevdi, biliyor, geliyor

2. **Türemiş Fiil:** Yapım eki var: selamlaştı, sulağı, aldırılmış

3. **Birleşik Fiil:** En az iki kelimeden oluşur. Üçe ayrılır.

a Yardımcı Eylemle Yapılanlar İsim + etmek, olmak, kılmak, eylemek Terk etti Reddetti Halloldu	b Anlamca Kaynaşmışlar Deyimlerle oluşturulur. Göz gezdirdi Ayak diredi Gözden düştü Göz yumdu	c Kurallı Birleşik Fiiller Yapabilirim (Yeterlik) Yapıver (Tezlik) Yapadur (Süerlik) Düşeyazdı (Yaklaşma)
--	--	--

ZARFLAR

Zarflar, fiilleri etkileyen sözcüklerdir.

● Bizi **sıcak** karşıladı. ● **Çok** seviyorum.

1. **Durum Zarfı:** Fiile sorulan "Nasıl" sorusuna cevap verir.

● Öğretmen konuyu **güzel** anlatıyor.

2. **Zaman Zarfı:** Fiile sorulan "Ne zaman" sorusuna cevap verir.

● Genel müdür yurt dışına **hafta sonu** çıkıyor.

3. **Yer-Yön Zarfı:** Fiile sorulan "Nereye" sorusuna cevap verir.

● Yağmur başlayınca öğrenciler **içeri** girdi.

4. **Miktar Zarfı:** Fiile sorulan "Ne kadar" sorusuna cevap verir.

● Durakta **epey** bekledik.

5. **Soru Zarfı:** Fiilleri soru yoluyla etkiler.

● Yazılılara **nasıl** çalışıyorsunuz?

YAZIM KURALLARI

De'nin Yazımı	Örnek
Bağlaç olan "de" ayrı yazılır.	Okul gezisine ben de gideceğim.
Ek olan "-de" bitişik yazılır.	Kitapların bende de kalmış.

UYARI

"da/de"yi cümleden çıkardığımızda anlam bozuluyorsa bitişik, bozulmuyorsa ayrı yazılır.

Ki'nin Yazımı	Örnek
Bağlaç olan "ki" ayrı yazılır.	Cevap ver ki bileyim.
Ek olan "-ki" bitişik yazılır.	Sehpadaki telefon benim.

UYARI

Ki'den sonra **"-ler"** getirebiliyorsak bitişik, getiremiyorsak ayrı yazılır.

Mi'nin Yazımı	Örnek
"mı/mi" soru eki her zaman ayrı yazılır.	Derginin yeni sayısını aldın mı?

UYARI

Soru eki olan **"mı/mi"** ekini, **"-ma"** ekinin daralmış hâliyle karıştırmayalım.

Neden bizimle gelmiyorsun?
Bizimle gelmek ister misin?

Büyük Harfle Yazılır	Küçük Harfle Yazılır
Kişi adlarından önce ve sonra gelen unvan, saygı sözleri, lakaplar	Akrabalık bildiren kelimeler
Gezegen ve yıldız adları	Gezegen anlamında kullanılmayan dünya, güneş, ay kelimeleri
Yer adlarında ilk isimden sonra gelen deniz, dağ vb. tür bildiren ikinci isimler büyük	Özel ada dâhil olmayan, tamlama kuran şehir, il, ilçe, köy vb. sözcükler
Kitap, dergi ve sanat eserlerinin isimlerinin hepsi	Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözcükler

Sayıların Yazımı

Sayılar ayrı yazılır: on beş, üç yüz elli

Sıra sayıları rakamla ve yazıyla yazılabilir: birinci / 1'inci / 1.

Üleştirme sayıları sadece yazıyla: üçer, beşer

Sayılarla getirilen eklerde sertleşme kuralına uyulur: 1985'te 13.00'te

Yazımı Karıştırılan Sözcüklerin Doğru Yazımı

Birçok	Pek çok	Oysaki	Yanlışı	Göz bebeği
Herhâlde	Birkaç	Kılavuz	Önsezi	Karmakarışık
Herkes	Art arda	Birdenbire	Unvan	Sıra dışı
Laboratuvar	Kuru yemiş	Yalnız	Kırmızıbiber	Bugün

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Virgöl Kullanılır (,)

Birbiri ardınca sıralanan eş görevli sözcükler arasında
Sıralı cümlelerin arasında
Hitaplardan, onay ve ret ifadelerinden sonra
Yükleme uzak düşmüş özneyi belirtmek için

Virgöl Kullanılmaz

Bağlaçlardan önce ve sonra
Şart ekinden sonra
Cümlede tek zarf-fiil varsa zarf-fiilden sonra
İnce/ince anlamında kullanılan mı/mi ekinden sonra

Kesme İşareti ile Ayrılır (')

Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri
Kişi adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine getirilen ekler
Kısaltmalara ve sayılara getirilen ekler

Kesme İşareti ile Ayrılmaz

Kurum, kuruluş, iş yeri adlarına getirilen ekler
Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler
Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel ada, başka bir iyelik eki getirildiğinde

Nokta Konur (.)

Cümlelerin sonuna
Bazı kısaltmaların sonuna
Sayılarından sonra sıra bildirmek için
Gün/ ay / yıl arasına
Saat ve dakika arasına

İki Nokta Konur (:)

Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerin sonuna
Kendisiyle ilgili açıklama verilecek cümlelerin sonuna
Karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişinin isminden sonra
Konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna

Noktalı Virgöl Konur (;)

Virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için
Ögeleri arasında virgöl bulunan sıralı cümlelerde
İkiden fazla eşdeğer ögeler arasında virgöl bulunan cümlelerde öznenin sonuna

Kısa Çizgi Konur (-)

Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna
Ara sözleri ve ara cümleleri ayırmak için
Fiil kök ve gövdelerini göstermek için
Heceleri göstermek için
Arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e anlamlarını vermek için

Tırnak İçine Alınır (" ")

Başka birinden aktarılan sözler
Özel olarak vurgulanmak istenen sözler
Cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları

Yay Ayrac Kullanılır ()

Anlamı tamamlayan ve cümle dışında kalan ek bilgiler için
Tiyatro eserlerinde konuşanın hareketlerini ve durumunu açıklamak için
Alıntıların aktarıldığı eseri, yazarı göstermek için

Eğik Çizgi Konur (/)

Dizeler yan yana yazıldığında aralarına
Adres yazarken
Tarihler sayıyla yazıldığında gün, ay, yıl arasına
Eklerin farklı biçimlerini gösterirken

Üç Nokta Konur (...)

Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna
Açık yazılmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine
Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için